

Zelený ParDoubek 2022

Informační podklady

Základní informace a dobré rady

Projekty by měly být environmentálně zaměřené a vést k pozitivní změně ve škole, či v širším okolí. Pozitivní změnou může být buď reálná změna (např. žáci vymyslí a zrealizují plán na základě, kterého se reálně sníží množství potravinového odpadu doma či ve školní jídelně), nebo zvýšení osvěty občanů (např. žáci uspořádají přednášku/akci pro veřejnost, při které naučí občany pár dobrých triků, jak doma neplýtvat jídlem).

Nezapomeňte změnu zdokumentovat. Vyfoťte, spočítejte, změřte, či pomocí dotazníku zjistěte, jaký byl stav předtím, a jaký je stav poté, co jste projekt realizovali. (např.: Kolik potravin se díky vašemu projektu ušetřilo? Kolik lidí skutečně vyzkoušelo vaše dobré rady a tipy?)

Nebudte smutní, pokud nedosáhnete efektu, jaký jste si představovali. I tak projekt do soutěže pošlete. Pořád to může být skvěle hodnocený inspirativní projekt, ze kterého si žáci odnesli spoustu zkušeností.

Téma – plýtvání potravinami

Víte, kolik potravin se na světě vyplývá? Odhady či výpočty z různých zdrojů se liší, ale pohybují se kolem 30ti %. Závisí na tom, co všechno do výpočtů zahrneme, některé zdroje uvádí i 50 %. V každé části světa se hlavní příčiny plýtvání liší. V zemích třetího světa je příčinou plýtvání hlavně nedokonalá technologie sklizně a skladování. Ovšem v Evropě a USA jsou hlavní příčinou stravníci. ⁽¹⁾ V Evropě připadá na jednoho člověka 96 až 115 kg vyhozeného jídla za rok. Více než polovinu z toho vyhodí domácnosti, 30 % se vyhodí při výrobě a zpracování, 12 % ve stravování a 5 % vyplývají velkoobchody a maloobchody ⁽²⁾. V roce 2020 bylo průzkumem změřeno, že v popelnicích na sídlištích v ČR, kde není možnost hodit zbytky zvířatům nebo na kompost, skončí průměrně přes 50 kg potravin na osobu ročně. Nejčastěji v odpadu končí ovoce, zelenina a pečivo. ⁽³⁾ Ve vaší 4členné domácnosti, tedy pravděpodobně vyhodíte 200 kg jídla ročně!

Co kdyby se jídlem neplýtvalo?

Jídlo, které nevyhodíte, ale místo toho ho sní lidé nebo hospodářská zvířata = méně potravin či krmiv, které je potřeba vypěstovat (vyrobit, koupit) příště. A to, kromě ušetření vašich peněz, také znamená ⁽⁴⁾:

- možnost zemědělsky hospodařit méně intenzivně a méně vyčerpávat půdy
- méně vyčerpané vodní zdroje na zavlažování a výrobu
- méně hnojiv spláchnutých z polí a tedy i méně znečištěné povrchové vody
- méně aplikovaných pesticidů, z nichž mnohé škodí našemu zdraví, znečišťují vody, nebo likvidují včely a hmyz, což následně vede např. i k úbytku ptáků a dalším problémům
- méně spotřebovaných antibiotik - víte, že 2/3 světové produkce antibiotik se spotřebuje na hospodářská zvířata?
- méně spálených paliv při ježdění technikou po polích i při dopravě potravin
- méně spotřebované energie na zpracování potravin

- méně zabrané další půdy, či dokonce možnost vrátit část půdy zpět divoké přírodě
- menší množství potravinového odpadu, který mnohdy končí přimíchaný do smíšeného odpadu a působí pak velké problémy - např. zhoršuje efektivitu spalování ve spalovnách, nebo při hnití na skládkách uvolňuje skleníkové plyny

Nebo by se mohlo uživit více lidí. Jen z toho co celosvětově vyhodíme, by se nasatily další 3 miliardy lidí ⁽²⁾. Světová populace roste tak rychle, že o 3 miliardy víc nás pravděpodobně bude už za 30 let. Pokud nesnížíme plýtvání, budeme muset toto množství potravin vypěstovat navíc – tj. zabrat další divokou přírodu pro zemědělské plochy a spotřebovat při jejich výrobě ještě více vody, energie, pesticidů, hnojiv... atd. A to už není pro planetu únosné.

Omezit plýtvání je i jedním z Cílů udržitelného rozvoje OSN, které byly přijaty na Summitu OSN v září 2015. Konkrétně cíl 12.3 zní: „Do roku 2030 **snížit v přepočtu na jednoho obyvatele na polovinu globální plýtvání potravinami na maloobchodní a spotřebitelské úrovni**, a snížit ztráty potravin v celém výrobním a dodavatelském řetězci, včetně posklizňových ztrát“ ⁽⁵⁾.

Tipy na co se zaměřit s žáky

- Nechte děti u nich doma zjistit, kolik jídla se vyhazuje a které to nejčastěji je. Zamyslete se, nebo na internetu vypátrejte, kde jsou hlavní příčiny vyhazování jídla (je to špatné skladování? „velké oči“ při nakupování?, uvařené jídlo se často nesní a nevíte jak zbytky dále využít?, nesnědené svačiny?) Jednu z příčin společně vyberte a nechte děti navrhnout řešení. S dobrými nápady pak seznamte i rodiče nebo veřejnost.
- Poznejte, jak to chodí ve školní/školkové kuchyni. Co se děje se zbytky? Kolik jich je? Udělejte průzkum - proč vlastně některá jídla vyhazujete (je to špatné dochucení?, podivný název jídla?, přecpání se sladkostmi z automatu v průběhu dopoledne?, nedostatek času? moc velké porce?.....) Šlo by změřit, která jídla se vyhazují nejvíce? Společně vymyslete a navrhnete, co by pomohlo, aby se právě tato jídla méně vyhazovala. Spolupracujte s jídelnou a kuchařkami. Změřte, zda vaše doporučení či opatření opravdu snížila množství vyhozeného jídla.
- Zjistěte, kolik porcí jídla se vyhodí, protože si je děti ve škole vůbec nevyzvednou (nemají čas ho sníst, nebo na něj zrovna nemají chuť). Co by se dalo udělat pro to, aby jídlo kuchařkám nezůstalo? Co by se dalo udělat pro to, aby si děti jídlo alespoň odnesly domů v krabičce?
- Nemohly by na školní či školkovou zahradu přibýt slepičky, které by se o velkou část zbytků z kuchyně postaraly a proměnily je ve vajíčka? Co byste pro to mohli udělat?
- Prozkoumejte okolní obchody s potravinami. Nabízí některý z nich např. bedýnky s potravinami těsně před procházející lhůtou trvanlivosti? Je o takové bedýnky zájem? Ví o nich lidé v okolí? Co by se z nich dalo uvařit/nasušit/vyrobít? Zapátrejte na internetu nebo se zamyslete nad příčinami – proč se např. některá zelenina neprodá? Kolik ovoce a zeleniny se musí vyhodit, protože jediný kus v celém balení se začíná kazit? Nešel by dohodnout pravidelný odběr takových to potravin za sníženou cenu např. pro školní kroužek vaření, kde byste se učili kreativně vařit z toho, co je právě k dispozici? Nebo pro jiné školní akce?
- Prozkoumejte, co o plýtvání potravin vědí lidé z vašeho okolí. Odhadnou, kolik kg jídla ročně vyhodí? Poučte je, kolik je to ve skutečnosti. Dejte jim dobré rady a tipy, co dělat či nedělat, aby to bylo méně.
- Zapátrejte po tom, jak se dají zbytky z domácí kuchyně využít k výrobě dalších dobrot. Prozkoumejte např. kuchařku „Zachraň jídlo v kuchyni“, nebo vymyslete recepty vlastní a vydejte vlastní receptář. Kolik receptů se vám podařilo doma vyzkoušet? Jaké množství jídla jste díky tomu zachránili?
- Zviditelněte výše uvedené souvislosti („Co kdyby se jídlem neplýtvalo“) i lidem ve vašem okolí.

Určitě přijdete i s řadou vlastních nápadů. Pokud si ohledně nich budete nejistí, nebojte se nás zeptat.

Užitečné odkazy:

- Iniciativa Zachraň jídlo: <https://zachranjidlo.cz/>
- program Skutečně zdravá škola - zejména jejich projekt Miluji jídlo, neplýtvám <https://www.skutecnezdravaskola.cz/miluji-jidlo-neplytvam>
- projekt Menu pro změnu, kde je plýtvání jedním ze 4 hlavních témat: <https://www.eatresponsibly.eu/cs/foodwaste>

Použité zdroje:

(1) kniha: Berners-Lee, Mike: There is no planet B. 2019

(2) <https://zachranjidlo.cz/kolik-se-plytva>

(3) <https://www.statistikaamy.cz/2021/04/20/plytvani-potravinami-v-ceskych-domacnostech>

(4) kniha: Lymbery, Philip; Oakshott, Isabel: Farmagedon. České vyd. 2017

(5) Cíle udržitelného rozvoje OSN:

[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/agenda_2030/\\$FILE/OUR_ImplementaceAgendy2030_20190121.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/agenda_2030/$FILE/OUR_ImplementaceAgendy2030_20190121.pdf)

Jak zpracovat poster

Poster představuje pestrou a přehlednou formou výsledky projektu (klidně i předběžné). Může být buď ručně vyrobený nebo vytvořený v počítači a profesionálně vytištěný, nebo libovolná kombinace obojího.

Požadovaná velikost posteru je cca 60 x 85 cm, což odpovídá formátu A1.

Co všechno musí poster obsahovat

Stanovili jsme, jaká pole jsou povinná a kde na posteru mají být umístěna (viz další strana). Slibujeme si od toho větší přehlednost a jasnější orientaci při hodnocení – čtenáři budou vědět, že cíle a autory mají hledat nahoře pod názvem, zatímco třeba participaci žáků vlevo dole. Jejich vzhled a grafické zpracování však necháváme na vaší kreativitu (tzn., nemusí to být bílé obdélníkové boxy, jako na příkladu níže).

Prosíme, dodržte toto rozmístění a zařadte všechny povinné části (ty s hvězdičkou).

Obecné rady a tipy

- **Texty by měly být velmi stručné** a obsahovat jen ty nejdůležitější informace. Platí, že „méně je více“, dlouhý text nebude nikdo číst. Veškerý text na posteru by mělo být možné přečíst během 2-3 minut, což v součtu odpovídá max. jedné A4 stránce textu.
- **Texty by měly být přehledně strukturované** v bodech, odrážkách či krátkých přehledných větách. Souvislý text jsou lidé líni číst. Je dobré využívat šipky, rámečky či různé jiné grafické prvky pro usnadnění orientace.
- **Důležitá je dostatečná velikost písma:** text psaný ručně by měl mít alespoň 1 cm, to cca odpovídá velikosti písma 22 bodů při psaní na počítači.
- **Různou velikostí písma lze také rozlišit různou důležitost sdělení** – větší písmo si čtenář typicky přečte dříve. To nejpodstatnější (např. název, cíle) by mělo být větším písmem než to méně podstatné (např. poděkování). Název a cíle by měly být čitelné i z dálky 2-3 metrů.
- **Graficky zajímavý poster** dělá vhodně zvolené pozadí (jedna barva, barevný přechod, obrázek...), které musí text citlivě doplňovat a nesmí bránit tomu, aby byl čitelný (černá písmena na tmavém pozadí, příliš výrazný obrázek na pozadí...).

Doprava

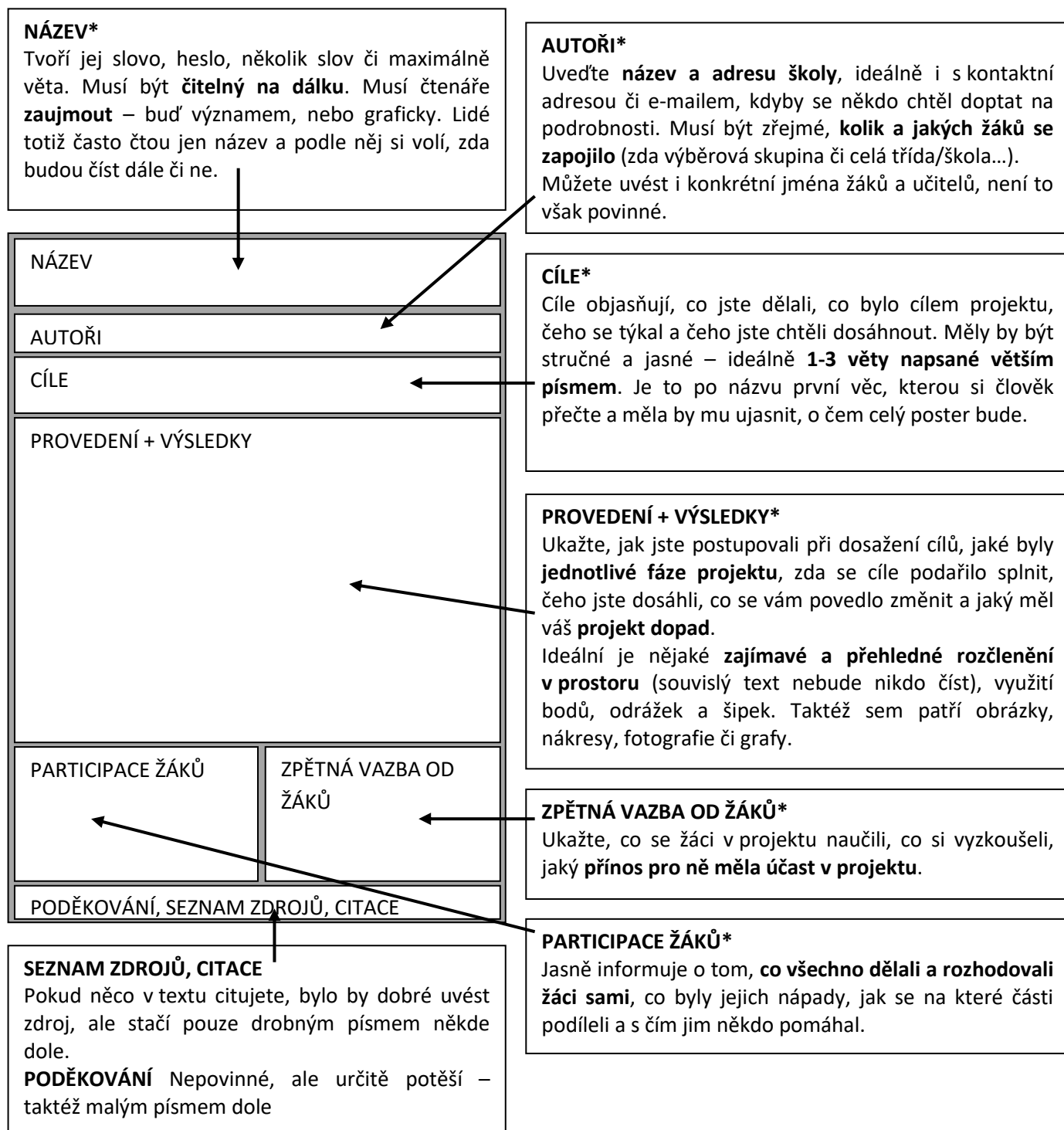
Při výrobě posteru je dobré rovnou rozmyslet, jakým způsobem ho k nám dopravíte. Je možné ho poslat poštou nebo doručit osobně. Pokud budete chtít poster kvůli dopravě složit či srolovat, zamyslete se nad tím, kam a jak umístit důležité texty/fotky/obrázky – aby nedošlo k jejich poškození, např. kdyby se dostaly na přehyb.

Na závěr, když už je poster téměř hotov

Představte si, že váš poster bude viset v místnosti s několika desítkami dalších posterů – Bude dostatečně zajímavý? Bude lákat k přečtení svým názvem/designem? Bude dostatečně přehledný, aby se v něm čtenář zorientoval a měl vůbec chuť ho číst? Bude dostatečně čitelný, aby čtenář nemusel stát těsně u něj a luštit malá písmenka?

Dejte poster přečíst někomu nezaujatému, kdo se na projektu nepodílel, a vyptejte se ho, co pochopil, co mu naopak nebylo jasné, jak se mu poster četl... Můžete tak odhalit věci, které chybí, protože vy je považujete za tak samozřejmé a jasné, že je ani neuvvedete.

Jak by měl poster vypadat

A nakonec jeden fiktivní idealistický příklad, jak to třeba může vypadat:

Pozor, neinspiруйте se příliš. Je na jiné téma!

JE TO V KOŠI NEBO V PYTLÍ ?

AUTOŘI všichni žáci z 5. třídy (20 + učitel), ZŠ Horní Dolní (Školní ulice 2, 123 45 Horní Dolní) zshornidolni@seznam.cz

CÍLE PROJEKTU Prozkoumat, co tvoří největší část odpadu v třídním koši. Pokusit se snížit množství tohoto odpadu, tím, že vymyslíme, vytvoříme a naučíme se používat nějakou šetrnější alternativu.

JAK JSME POSTUPOVALI

- 1. PRŮZKUM**
 - dva týdny jsme denně analyzovali obsah koše ve třídě a zaznamenávali složení odpadu
 - průměrný koš (10.-24.2.2022)

Kategorie	Množství	Podíl (%)
JINÉ	12 ks	10%
PAPÍR	13 ks	10%
BIOODPAD	5 ks	4%
PLASTY	62 ks	50%

 - v koši bylo za jeden den v průměru 124 ks odpadků
- 2. VÝSLEDEK PRŮZKUMU**
 - vítězem průzkumu se stávají...**PLASTY!**
 - nalezli jsme v průměru 62 ks plastů, což tvořilo 50% z celkového množství odpadků

1. místo získaly **PLASTOVÉ OBALY OD SVAČIN, SUŠENK A DALŠÍCH...** (35 ks)

2. místo získal **IGELITOVÉ TAŠKY A PYTLÍKY** (20 ks)
- 3. CO S TÍM?**
 - prozkoumali jsme možnosti, jak nahradit plastové sáčky a obaly a rozhodli jsme se otestovat:

LÁTKOVÝ PYTLÍK

 - našli jsme si návody na výrobu a opatřili materiál: látky, včelí vosk, pečicí papír, žehličku, jehly, nitě a tkaničky

VOŠKOVANÝ UBROUSEK
- 4. VÝROBA**
 - pustili jsme se do výroby, až vosk stříkal a jehly litaly...
- 5. PRŮZKUM 2**
 - začali jsme naše výrobky používat a další dva týdny sledovali obsah koše
 - průměrný koš (5.-19.3.2022)

Kategorie	Množství	Podíl (%)
JINÉ	16 ks	18%
PAPÍR	14 ks	16%
BIOODPAD	26 ks	31%
PLAST	26 ks	31%

 - v koši bylo za jeden den v průměru 86 ks odpadků
 - úspěch!!! z koše ubylo 42 ks plastů (68%)
- 6. SDÍLENÍ DOVEDNOSTÍ**
 - rozhodli jsme se sdílet naše získané dovednosti a výsledky výzkumu v rámci oslav Dne Země v Horní Dolní
 - vytvořili jsme stánek a učili jsme lidi vyrábět voskované ubrousky a látkové pytlíčky a informovali jsme je, jak mohou předcházet vzniku odpadu ve svém životě

DOPADY NA OKOLÍ

- povedlo se nám najít cestu, jak předcházet vzniku odpadu: snížili jsme množství plastů v třídním koši o 68%
- předali jsme naše získané dovednosti (výroba ubrouska a pytlíku) a informace o předcházení vzniku plastového odpadu dalším 50 lidem skrze stánek na Dni Země

KDO SE JAK PODÍLEL

ŽÁCI

- zvolili si téma, které je zajímavé (koš ve třídě)
- vymysleli metodiku a provedli průzkum
- nastudovali různé možnosti nahrazení plastů a odhlasovali si, kterými se budou více zabývat (ubrousky, sáčky)
- vymysleli stánek v rámci oslav Dne Země a obsluhovali ho
- vytvořili poster

UČITEL

- rozhodl, že se s žáky zúčastní soutěže ParDoubeK
- dal žákům prostor na provádění výzkumu v rámci vyučování
- pomohl sehnat materiál (vosk, látky) a vyladit postup výroby
- navrhl sdílení získaných dovedností a znalostí
- pomohl s realizací stánku na Dni Země (sehnat stůl, el. připojení, sponzory na nákup materiálu)

CO PROJEKT PŘINESL NÁM

VYZKOUŠELI JSME SI

- návrh a realizaci svého vlastního projektu
- učit někoho jiného něco užitečného vyrábět
- komunikovat s úřadem, který organizoval den Země

(NA)UČILI JSME SE

- demokraticky rozhodovat v rámci třídy a rozdělovat si úkoly
- šít a využít včelí vosk
- předcházet vzniku části odpadu
- přemýšlet o odpadu, všimnout si toho jaké věci a proč vyhazujeme

PODĚKOVÁNÍ

Děkujeme rodičům za podporu (a prani oblečení zašpiněné od vosku) a firmě Otec a syni za poskytnutí sponzorského daru na nákup materiálu.

Jak na participativní projekty EVVO ve škole

I velké a velmi náročné projekty začínají, pokračují a končí mnoha malými praktickými úkony. Motivované děti spolu se svým učitelem zvládnou překvapivě mnoho, zde nabízíme jednoduchý scénář, jak postupovat při přípravě užitečného projektu.

Proč dělat participativní projekty?

- Děláte něco opravdového, užitečného a ještě se u toho učíte.
- Věnujete se průřezovým tématům a intenzivně rozvíjíte tzv. soft skills.
- Někomu nebo něčemu pomůžete.
- Vychováváte děti k odpovědnému jednání. Můžete zvolit míru spoluzodpovědnosti přiměřeně úrovni žáků.
- Budujete zdravé návyky a sebevědomí.
 - Děti zvládnou víc, než si myslí.
 - Zažijí pocit, že vlastními silami dokážou něco změnit.
 - Učí se překonávat překážky.
- Podporujete realistický optimismus v dětech a tím jim připravujete lepší život.
 - Děti chápou spojnicí od snu ke zhmotnělému snu v realitě. Je to cesta, kterou se děti při realizaci realizací projektů učí prošlapávat.
 - Děti se seznamují s náročnými tématy, ne jako s velkým strašákem, ale jako s něčím, s čím se dá pracovat a v čem lze udělat mnoho věcí pro zlepšení situace.
- Budujete lepší vztahy, k sobě, mezi sebou, k místu, komunitě, vzdáleným lidem, k planetě a k mnohému dalšímu.
- Zlepšujete své učitelské dovednosti, nestagnujete. A jistě bychom našli mnoho dalších výhod.

Participace - spolupráce - spoluúčast - spoluzodpovědnost

Participativní žebřík – zkuste po něm vystoupat co nejvýš.

(převzato a upraveno z metodiky: Jednej lokálně, myslí globálně! Vytvořené ve spolupráci Junák a NaZemi. Celá metodika ke stažení zde: https://www.skautinazemi.cz/sites/default/files/2019-04/22_Jednej%20lok%C3%A1ln%C4%9B%20mysli%20glob%C3%A1ln%C4%9B_BROZURA_JEDNOSTRANKY_WEB.pdf)

Stupeň participace	8. Nápad přichází od dětí, děti vtáhnou do projektu dospělí	Mladí lidé iniciují i řeší projekt a je v jejich iniciativě, kdy a zda si vyžádají od dospělých rady a umožní jim spolurozhodovat.
	7. Nápad dětí a jejich vlastní realizace	Dospělí v roli mentora. Aktivita pochází od dětí.
	6. Nápad od dospělého spolurozhodují děti	Dospělí iniciují projekt, ale mladí lidé při něm spolurozhodují.
	5. Děti jsou informovány a radí	Dospělí iniciují projekt a rozhodují, děti přispívají do procesu radami, a vědí, jak budou jejich nápady využity.
	4. Děti jsou instruovány a informovány	Děti mají v projektu své role, vědí proč a na čem spolupracují
Bez participace	3. Symbolická (falešná) účast	Projekt je v režii vedení školy, žáci jsou pouze vyzváni k prezentaci jejich názoru, ten ale není brán v potaz.
	2. Děti jako dekorace	Děti využity k podpoře projektu dospělých (...když k tomu děti udělají představení, víc to zaujme)
	1. Manipulace	Dospělí dětem přikážou, co mají dělat (třeba sbírat odpadky) a ještě to prezentují jako "děti chtějí chránit přírodu"

Příprava a plánování

Nápad - S tím už někdo přichází, nebo ho hledáte společně. Nezapomínejte, že metody jako brainstorming, vyžadují uvolnění a lehkost. Nápady jsou více sny a ze začátku je kontraproduktivní je obtěžovat realitou. Žádný nápad není zakázaný a nic není nemožné. Z bohatství nápadů budete později těžit, tak neblokuje svou tvořivost úvahami o tom, co je reálné.

- Soutěž má téma již zadané, ale pokud budete dělat vlastní projekty, vyberte téma, které se vás nějak dotýká osobně, svou aktuálností nebo svou lokálností.

Iničiační zážitek - Velmi pomáhá, pokud má skupina nějaký společný vstup do tématu. Nejlépe emotivní. Emoce zesilují každou myšlenku. Může to být zážitek. Film. Společná potřeba nebo zkušenost...

Informace

- **Informace do šířky** - Porozumění s nadhledem. Prostudujte téma tak, abyste ho v hrubých obrysech postihli jako celek a byli si vědomi všech základních vztahů uvnitř tématu i vně.
- **Informace do hloubky** - Vyberte část tématu, kterou jako příklad prozkoumáte dopodrobna. Z širokého přehledu by se mohlo zdát, že je téma jednoduché. Jako příklad ho zabydlete konkrétními příběhy, opravdovostí zážitku. Třeba navštivte soukromého producenta zeleniny, prostudujte, co jeho práce obnáší, a proč např. některé plody vůbec neprodá. Studium do hloubky vám pomůže vyhnout se stereotypům a informacím z druhé ruky.

Cíl - Rozhodněte, čeho chcete dosáhnout. Jak vypadá kýžený výsledek? Jak poznáte, že se vám akce povedla?

Zainteresané osoby a jejich potřeby - Sepište si seznam osob, kterých se projekt jakýmkoliv způsobem dotkne. Můžete je definovat i jako obecné zástupné skupiny (já, učitelé, třída, sousedé, pozemšťané) a zamyslete se nad jejich potřebami (např. sousedé nechtějí být rušeni, chtějí vědět, co se okolo děje, a někteří mají chuť se zapojit).

Naše možnosti - Sestavte si seznam možných zdrojů, které máte nebo můžete získat (materiál, spolupráce, lidé, talenty).

Motivace - Dává vám projekt smysl? Těšíte se na něj? Dává smysl každému, kdo na něm spolupracuje?

Míra participace - Rozhodněte se společně s dětmi, do jaké míry budou na projektu spolupracovat, spolurozhodovat. Obecně by se dalo říct, že cílem je větší participace dětí, ale rozhodnutí by mělo být ušito na míru tématu, situaci a schopnostem žáků.

- **Role** - Rozdělte si role v týmu, kdo bude mít co na starosti. Každý by měl mít jasně definovanou odpovědnost. I když třeba jen maličký úkol.

Rozhodování - Jak budete rozhodovat? Kdo má hlavní slovo? Musí se shodnout všichni? Jak budou organizovány porady?

Datum a scénář - Stanovte si datum akce a všechny přípravy k němu směřujte. Rozdělte přípravu na jednotlivé kroky a přiřaďte k nim časový údaj, kdy má být který krok hotový.

Alternativy - Zajistěte klíčové aktivity projektu plánem B a C. Co když bude pršet nebo když nebude mít hlavní host čas přijet?

Partneři - Budete na projektu s někým spolupracovat? Spolupráce může přinést zdroje, které nemáte. Např. obec, spolky, školy, hasiči, média apod. Někdy tyto instituce dokonce musíte oslovit, pokud třeba plánujete zábor veřejného prostranství v obci.

Rizika - Zamyslete se, co by mohlo projekt ohrozit, a ke každému riziku zkuste vymyslet, jak ho eliminovat.

Realizace

Pokud jste vše dobře naplánovali, už stačí jen vše zrealizovat.

- Zkontrolujte, zda je připraven veškerý materiál.
- Zkontrolujte, že všichni vědí, co mají dělat, nebo už to udělali v rámci přípravy.
- Sdílejte odpovědnost. Nikdo nemůže být všude, proto každý nese díl odpovědnosti za to, co se odehrává v jeho zorném poli.
- Užijte si to.

Vyhodnocení

Pochvalte - Všimněte si, kdo čím přispěl ke společnému dílu, a co se komu dařilo. Vzájemně se pochvalte. Všimněte si toho, co se vám daří. Ocenění tvoří chuť pokračovat a vyvíjet se dál. A taky poděkujte. Upřímná vděčnost přináší do života krásu a bohatství.

Reflektujte

- Dejte každému prostor vyjádřit, co mu projekt přinesl.
- Pojmenujte funkční části, stejně jako prostor pro zlepšení.
- Zapište si, co z toho vyplývá pro příští akci nebo projekt.

Oslavujte - prohlédněte si fotky, udělejte si občerstvení, pochlubte se a sdílejte výsledky, tancujte, zpívejte...

Děláte dobro dobře?

Pro kontrolu si můžete položit, některé z následujících otázek:

Vědí děti, co a proč dělají?

Mají účastníci v rámci projektu prostor pro hledání vlastních odpovědí a řešení?

Je jejich míra participace taková, jakou jste ji chtěli?

Kladou děti kritické otázky? Podporujete je v tom? (důsledky, kdo, proč...)

Bude projekt opravdu prospěšný? Nemůže také někomu ublížit nebo jinak uškodit?

Nepoužíváte negativní stereotypy nebo přílišná zjednodušení (v africe je hlad...)?

Používáte rozmanité a relevantní informační zdroje?

Motivujete děti, aby se o téma aktivně zajímaly?

Máte v plánu evaluaci a reflexi?

Jste připraveni přijmout kritiku? Mohou účastníci svobodně vyjádřit, co si o akci myslí?

Podporuje projekt uvědomění, že jsme součástí problému i jeho řešení?

Ukazuje se v projektu propojenost celého světa?

Jste si jistí, že použité ilustrační materiály nepodporují stereotypní vidění světa, ale opravdu něco podstatného sdělují?